

MS 2. YÜZYIL-MS 15. YÜZYIL FELSEFESİNİN AYIRICI ÖZELLİKLERİ

İLK ÇAĞ VE ORTA ÇAĞ'IN BÜYÜK HESAPLAŞMASI

- **Merkezdeki Güç:** İlk Çağ felsefesinin kalbinde doğa ve insan özgürce çarparken; Orta Çağ'ın mutlak merkezinde Tanrı vardır. Bütün düşünce, Tanrı'nın varlığını ve sıfatlarını kanıtlamak etrafında döner.
- **Aklın ve İnancın Rolü:** İlk Çağ'da felsefe dinden bağımsız, başkaldıran rasyonel bir çabayken; Orta Çağ'da felsefenin boynu büküktür, o yalnızca teolojiye (ilahiyata) hizmet eden ve inancı temellendiren bir araçtır.
- **Dünya vs. Öte Alem:** Eski Yunan'da düşünürler bu dünyanın neşesini, sırlarını ve dünyevi yaşamı kucaklarken; Orta Çağ düşüncesinin gözleri tamamen "bu dünyadan sonraki hayata", yani öte aleme dikilmiştir.
- **Ahlakın Kaynağı:** İlk Çağ ahlakı, yeryüzünde pratik bir şekilde "mutluluğu" arayan bir rehberdir; Orta Çağ'da ise ahlak bağımsızlığını yitirip doğrudan dinin sarsılmaz bir parçası hâline gelmiştir.
- **Mantığın Kılıcı:** Antik çağın filozofları mantığı, evreni doğru anlamak ve serbestçe düşünmek için bir anahtar olarak savururken; Orta Çağ düşünürleri onu sadece dogmaları ve inancı haklı çıkarmak için bir kalkan yapmışlardır.
- **Doğaya Bakış:** İlk Çağ, doğayı kendi iç yasaları, ahengi ve evrensel nedenleriyle açıklamaya cüret eder. Orta Çağ ise doğayı, Tanrı tarafından belirli bir amaca göre yaratılmış ilahi bir kurgu ve sistem olarak görür.
- **Daralan Ufuklar:** İlk Çağ'ın meydanlarında birbirinden çok farklı, zengin felsefi okullar özgürce çarpışırken; Orta Çağ, yalnızca kendi dini öğretileriyle uyuşan Platon, Aristoteles ve Plotinos gibi birkaç güvenli limana sığınmış, sınırlı bir dünyaya sıkışmıştır.
- **Statik (Durağan) Hakikat:** Orta Çağ felsefesi arayışın bittiğine inanır. Onlara göre sistem artık "olup bitmiş", yetkin ve kusursuzdur. Hakikati cebinde sanan, yeni sorulara kapalı, statik bir felsefedir.